

doopsgezinde
gemeente
leeuwarden

Doopsgezinde Gemeente Leeuwarden

Organist: Jan Idsardi; voorganger: Afke Bruin

Zangers: Nel Ament en Roeland Spreij

Thema: *Niet links en niet rechts*

* Mededelingen en aansteken van de kaars

* Bemoediging en groet

* Zingen *Zing voor Gods licht* Iona 6: 1-3

* Gebed

* Zingen *Verkondig alle mensen* Mel. NL 444

* Bijbellezing Psalm 1

* Zingen *Here, maak mij uw wegen* DB 67: 1 en 2

* Bijbellezing Spreuken 4: 21-27

* Zingen *Behute mich Gott* NL 16b

* Overdenking

Wat raakt je in een Bijbelwoord. De mensen die afgelopen dinsdag hier waren voor de uitvaart van Janny Ykema hebben de tekst waarschijnlijk herkend, Roelof las hem omdat Janny's dooptekst ook uit dit gedeelte komt. Maar ik wil het over die laatste twee zinnen hebben: Wijk niet af naar rechts, wijk niet af naar links, wijk alleen uit voor het kwaad. Die woorden raakten mij.

Als tweede Bijbellezing kwamen er twee psalmen bovendrijven. De 25ste psalm, de favoriete psalm van onze eigen Menno. De psalm van: Heer, leer mij uw wegen. En de psalm waar ik uiteindelijk voor gekozen heb: psalm 1. Want ook daar gaat het over een weg.

Het boek Spreuken wordt toegeschreven aan de om zijn wijsheid bekendstaande koning Salomo maar is eigenlijk een verzamelbundel; ook anderen hebben hieraan bijgedragen. Spreuken zijn wijsheidsliteratuur. Net zoals Prediker en het apocriefe boek van de Wijsheid van Jezus Sirach.

Wijze woorden van een vader aan zijn zoon. Van een moeder aan haar dochter zou natuurlijk net zo goed kunnen. Van een ouder aan een kind, Van een leraar aan zijn of haar pupillen. Laten we maar zeggen van een oudere meer ervaren mens aan een jongere die zijn of haar eigen weg in het leven moet gaan vinden.

Vaderlijk, moederlijk, bezorgd of alles wel goed zal gaan.

Psalm 1 is de basis van het psalmboek. En hoe vaker ik hem lees, hoe mooier ik hem eigenlijk vind worden. Welzalig, gezegend is de man. Of eigenlijk de mens ha'adam. Gezegend is de mens.

En tegelijkertijd vallen er in die zo mooie psalm hele grote woorden, loodzware woorden: goddelozen, zondaars, spotters.

De bijbel is nou niet direct een subtiel boek, ze is gechargeerd: wit is wit en zwart is zwart. De grijstinten waar we in onze maatschappij oog voor hebben, vind je in de bijbel met moeite terug. En daarbij is de bijbel ook nog eens geschreven vanuit een hele duidelijke visie: de promotie van de God van Israël. Dat dan een tekst als die van de eerste psalm in onze tijd nog wel eens weerstand oproept, is dan niet vreemd

Want het liegt er niet om: goddelozen, wie zonder God leven, bozen, ferkearden of zondaars, wie slecht zijn, schenders, sünders en spotters.

Mag je zo'n etiketje wel plakken, zo'n oordeel wel vellen? Uiteindelijk zijn we allemaal maar mensen.

Waar loopt die scheiding tussen rechtvaardig en goddeloos? Loopt die lijn tussen gelovigen en ongelovigen, tussen christenen en moslims, tussen christenen en niet christenen? Tussen joden en de volkeren?

Of loopt die lijn dwars door al die groepen, goddeloze christenen, spottende moslims, zondige Joden?

Of loopt die lijn door ieder mens afzonderlijk? Doen we allemaal dingen die niet deugen, zijn we allemaal op onze tijd goddelozen, zondaars, spotters.?

En wat houdt dat in: goddelozen, zondaars, spotters?

Psalmen zijn gedichten, geen objectieve weergave van de werkelijkheid.

Ze maken gebruik van beelden, ze maken gebruik van archetypes, personen die ergens voor staan. Als in een slechte western, de schurk draagt altijd een zwarte, de held een witte hoed en je weet van tevoren wat je ervan te verwachten hebt.

Zo staan ook de goddelozen, de zondaars en de spotters niet zozeer voor reële mensen maar veeleer voor types. Al kennen we in ons eigen leven misschien wel zulke mensen. Het zijn personificaties. Niet de mens zelf maar de daad, uitgedrukt als persoon. Je zou dus net zo goed kunnen zeggen: rechtvaardig de mens die zich verre houdt van goddeloosheid, van zonde, van spot.

De vertaling van het woord wet doet te kort aan de oorspronkelijke tekst. Want er staat de Thora, dat is een stuk meer. Niet gaat het om de tien geboden en al die andere geboden alleen, maar veeleer om de geest die spreekt uit al die woorden en ervaringen van mensen.

Een geest van gerechtigheid, van respect, van wil tot vrede, van de mogelijkheid tot een goed en vruchtbaar leven voor ieder mens.

Gezegend als je dit niet doet: niet met de goddelozen, niet met de zondaars, niet met de spotters. Eigenlijk vallen die eerste twee in het Hebreeuws samen: mensen "verkeerde" dingen doen, die zich schuldig maken aan het overtreden van de algemene regels van goed fatsoen en respect houden, de basiswaarden van menselijkheid. Zeg maar: de goddelijke regels. En niet met mensen die waarden niet serieus nemen

Het komt in stappen, het gaat van kwaad tot erger: oplopen met de goddelozen, staan met de zondaars en uiteindelijk zitten in de kring van de spotters. Je kunt het je zo voorstellen: je loopt een eindje met iemand op, je staat samen met iemand ergens is en tenslotte heb je je helemaal genesteld in het – verkeerde – milieu.

Kort en goed, ten linker- of ter rechterkant, je bent van die rechte weg afgedwaald.

Integendeel, de gezegende mens houdt zich met heel andere dingen bezig: Gods woord. Niet eventjes tussendoor, maar dag en nacht.

Zo'n mens is als een boom geplant aan waterstromen. En met een grote sprong zijn we bij een ander begin, een andere basis: het scheppingsverhaal.

Een boom aan waterstromen, niet één rivier, nee, meerdere stromen tegelijk. Volop levenbrengend water. Als de tuin van Eden waar vier rivieren doorheen liepen, de Pison, de Gihon, de Eufraat en de Tigris (Gen. 2: 10)

En in die tuin stond ook een boom, de boom van kennis van goed en kwaad. Als zo'n boom wordt de mens als hij de kennis van goed en kwaad heeft.

Zo'n mens is blijvend, als een stevig gewortelde boom. En hij verwelkt niet, hij draagt vrucht als het daar de tijd voor is.

En dat – zo wordt gesteld - in tegenstelling tot de goddelozen, vluchtig, verwaaiend als kaf, als afval van graan, afval van het vruchtbare gedeelte.

Niet links en niet rechts – intrigerend. Waarom wordt dit er zo expliciet bij gezegd. De bijbel is een goed geredigeerd boek, er staan weinig overbodige dingen in en als er iets staat dat overbodig lijkt, is dat meestal een teken om eens even verder te kijken.

Hebben we hier te doen met een stijlfiguur: een poëtisch soort overtreffende trap? Niet links en niet rechts is 'helemaal niet'!

Wijk niet uit, wijk alleen uit voor het kwaad. Achteraan de liturgie vindt u een kopie van de bekende plaat van de smalle en brede weg. Een affiche dat al uit 1866 stamt. U hebt hem vast wel eens gezien. De ene weg, breed en gemakkelijk begaanbaar, de andere smal en kronkelig. De brede weg heeft allerlei afleidingen, herbergen, speelgelegenheden, theaters en ander vermaaksoorten. Heel veel zaken die in die tijd werden gezien als regelrechte bedreigingen voor het geloof en de goede zeden.

De smalle weg leidt langs zondagsschool en de gelegenheden tot het doen van goede werken. Alles gelardeerd met toepasselijke Bijbelteksten.

Wijk niet uit, laat je niet afleiden is hier de boodschap.

Wijk niet af, niet naar links niet naar rechts. Alsof er maar één lange rechte weg voor je ligt, met aan het einde een helder baken, als een vuurtoren. En je hoeft daar alleen maar op af te koersen. Of misschien is het beeld van een evenwichtsbalk beter. Als je daar een stapje te veel naar links of rechts zet, lig je er wel af.

Gaat het hier over de politieke stromingen links en rechts? Nee, die hadden ze toen nog niet.

Maar misschien ook weer wel een beetje. In Amerika is de aantijging 'communist'

of zelfs 'socialist' vaak genoeg om de hele zaak maar al gelabeld en weggezet te hebben. Wij, met onze Europees historische achtergrond, zijn wellicht wat gevoeliger voor 'dat is rechts'. Echter, aan beide kanten zijn er fanatiekelingen, aan beide kanten wordt - soms – gedacht dat het doel de middelen heiligt. Waar je sterk in een bepaalde zaak gelooft, kun je soms oogkleppen ontwikkelen voor de methoden. Als jouw politieke overtuiging leidt tot verkettering, dehumanisering of schaden van anderen, dat is dat verkeerd. Linksom of rechtsom.

Of kunnen we links en recht afwijken echt zien als twee aparte dingen: namelijk niet zelf actief meedoen met het kwade: de spotters, de goddelozen, de zondaars. Vermijd die, doe met hen niet mee. Maar er is ook nog een passief meedoen. Dat is niet ingrijpen als het kwaad geschiedt. Er niets van zeggen als er racistische opmerkingen gemaakt worden, als er vernield wordt, als er mensen bedreigd of geslagen worden. Je mond houden.

Daar kunnen heel legitieme redenen voor zijn. Niet weten hoe in te grijpen. Pas later realiseren dat bepaalde dingen over de grens waren. De rust in de groep, voor de "lieve vrede". Al kun je je natuurlijk wel afvagen of dat ook echt vrede is. Uit angst voor eigen lijf en leden. Mensen houden er tenslotte niet van aangesproken te worden op hun gedrag.

Uit onzekerheid: is het wel mijn taak, wel mijn business om hier ...

In een andere gemeente, waar ik eens preekte over psalm 1 kwam een discussie op gang over de vraag of *wij* scheiding zouden moeten maken tussen goed en kwaad, rechtvaardige of zondaar. Is dat aan ons om te bepalen wat anderen mogen en kunnen denken en doen?

Uitwijken dan maar en het kwaad maar zijn gang laten gaan ...

„Alles wat nodig is voor de overwinning van het kwaad is dat goede mensen niets doen,“ is een uitspraak van achttiende-eeuwse Ierse politicus en filosoof Edmund Burke om over na te denken.

We bidden straks ook weer: Breng ons niet in verzoeking – beproeving zegt de nieuwe Bijbelvertaling -maar verlos ons van de macht van het kwade. Een bede, maar niet in passief overgeven. We weten dat er ook moeilijke tijden kunnen en zullen komen. Tijden dat van ons een standpunt en zo nodig handelen zal worden gevraagd.

We vragen het kwade van ons te weren, maar we weten dat we het tegen kunnen en zullen komen.

Er komt heel veel op ons af, de hele dag door. In beelden en geluid, via massamedia of via rechtstreeks contact. En heel vaak wordt er op één of andere wijze een beroep op ons gedaan.

Telkens moeten we een beslissing nemen, of en hoe we ingaan op dat beroep.

Telkens moeten we bepalen of iets goed of slecht is. Niet alleen nu maar ook op de lange termijn. Misschien is onze beslissing op de korte termijn niet fijn of populair maar op de lange termijn wel de juiste.

Telkens opnieuw rijst de vraag: hoe ga ik hier vanuit mijn geloof mee om?

Wat is goed en wat is kwaad.

Nog niet is ter sprake geweest dat andere Bijbelgedeelte dat gaat over een weg. Een weg met een hoofdletter. Jezus die van zichzelf getuigt dat Hij de Weg, de Waarheid en het Leven is. En waarnaar christenen later ‘de mensen van de weg’ werden genoemd. Mensen op weg, mensen die heel bewust die weg gekozen hadden.

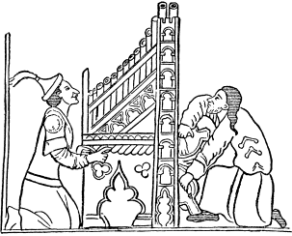
Ik wil eindigen met een gedicht van Bertus Aafjes (1914-1993) dat ook bij Peter R de Vries boven zijn bureau hing.

Er zijn vele wegen,
maar de juiste weg
is de weg ertegen;
niet de weg eronder,
dat is onderkruiperij;
niet de weg erover
dat is pluimstrijkerij,
maar de weg ertegen,
tegen alle wegen in
en dat is van wijsheid
nog maar het begin.

Amen

* Orgelspel

* Voorbeden

* Collecte voor het *Orgelfonds*

Ons goede oude orgel is een instrument dat liefde, zorg en aandacht nodig heeft. Onze gemeente heeft de plicht goed voor het orgel te zorgen. Dat gebeurt door het te (laten) onderhouden. U mag zorgen voor aandacht in de vorm van een mooie donatie, die dit mogelijk maakt.

* Slotlied	<i>Wil je opstaan en mij volgen</i>	Iona 40
* Zegenbede		
* Antwoordlied	<i>Vervuld van uw zegen</i>	NL 425

We doven de kaars en nemen in ons binnenste het licht met ons mee naar huis.

* * * * *

Mededelingen

Mededelingen voor deze zondag ...

U wordt gevraagd om alle geldende Covid-19-maatregelen na te leven.

Aanmelden voor de diensten is niet meer nodig, maar er wordt wel een lijst van bezoekers aangelegd voor het geval achteraf blijkt dat een persoon die in deze dienst aanwezig was, besmet is met COVID-19. In dat geval wordt deze lijst ter beschikking gesteld aan de GGD i.v.m. het voorgeschreven contactonderzoek. De lijst wordt op een afgesloten plek bewaard en aan niemand ter inzage gegeven. Twee maanden na de dienst wordt deze lijst vernietigd.

De diensten worden op video opgenomen en zijn via de website van de gemeente, onder het kopje 'Preken en luisterdiensten', tot de daaropvolgende zondag te bekijken. Helaas moet dit vanwege de regels van Buma/Stemra, anders kost het de gemeente heel veel geld i.v.m.

copyrights. ☹️ www.doopsgezindenleeuwarden.nl

Mededelingen voor de liturgie graag uiterlijk vrijdag 12.00 uur e-mailen naar: hannab@online.nl en ellesfeenstra@outlook.com

Bovenstaande mededelingen vindt u ook op ☹️ www.doopsgezindenleeuwarden.nl

Liederen (Iona) overgenomen uit *Liederen & gebeden uit Iona & Glasgow*.

Liederen (DB) overgenomen uit *Liederenbundel ten diene van de doopsgezinde broederschap*.

Liederen (NL) overgenomen uit *Liedboek – zingen en bidden in huis en kerk*.

